

ринкових відносин одним із пріоритетних її напрямків є вироблення основних теоретичних і методологічних позицій по використанню менеджменту в практичній діяльності українських організацій. Основною особливістю української думки стає пошук нових конкретних і реальних шляхів удосконалювання системи управління, вироблення позиції по різних проблемах управління стосовно до ринкових умов і на основі творчого осмислення передового закордонного досвіду. Ринкова економіка вимагає адекватної їй системи управління, що повинна перетерпіти радикальні перетворення разом з усім суспільством. В умовах розвитку ринкових відносин найважливішим фактором успіху стає безперервне вдосконалювання теорії й практики управління.

Список використаних джерел

1. *Економіка підприємства: Підручник. За ред. Акад. С.Ф. Покропивного. 2-е вид., перероб. та доп.- КНЕУ, 2008.*
2. *Економічний аналіз: Навч. посіб./ За ред. Акад. НАНУ, проф.. М.Г.Чумаченка.-К.:КНЕУ,2007.*
3. *Немцов В.Д.,Довгань Л.Є. Стратегічний менеджмент. Навч. посібник.-К.УВІПК Ексоб, 2010*
4. *Осовська Г.В. Основи менеджменту. Навч. посібник. - К.:Кондор, 2009.*

Леся ШЕРЕМЕТА
науковий керівник
к.е.н., доц. Стефанків О.М.
ІФННІМ THEY

ОКРЕМІ АСПЕКТИ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Явище безробіття постійно турбує суспільство і вимагає глибокого вивчення причин,що його породжують,потребує ґрунтового аналізу економічної науки та постійної уваги з боку урядових структур усіх рівнів. Безробіття – це стан ринку робочої сили за умов, коли пропозиція робочої сили перевищує попит на неї, ситуація тимчасової незайнятості частини працездатного населення.[1].

Безробіття класифікують за причинами,що його зумовлюють. Залежно від того,залишається людина працездатного віку без роботи за своїм власним бажанням чи її змушують до цього незалежні від її устремлінь і волі обставини,розрізняють добровільне та вимушене безробіття.

Найпоширенішими формами безробіття є фрикційне,структурне та циклічне. Фрикційне – безробіття, яке пов'язане з пошуком або очікуванням роботи [2].Ця форма безробіття характеризується тим,що люди працездатного віку,маючи певні навички та кваліфікацію,активно шукають роботу,яка б відповідала їхнім вимогам. Виділяють безробіття очікувань,причиною якого є незадоволення результатами роботи та прагнення влаштування на більш

високооплачувану роботу та спекулятивне безробіття, яке виникає у зв'язку з тимчасовим зниженням реальної заробітної плати. За такої ситуації деякі працівники зменшують пропозицію робочого часу, очікуючи вищих ставок заробітної плати у майбутньому.

Структурне – безробіття, що виникає внаслідок вивільнення робочої сили під впливом структурних зрушень в економіці, які змінюють попит на окремі професії і фахи та пропозицію робочої сили на них [2].

Циклічне – це безробіття, коли вивільнення робочої сили викликане загальним спадом виробництва, тобто тією фазою економічного циклу, яка пов'язана з кризовими явищами в економіці, скороченням сукупного попиту, відповідним скороченням зайнятості та ростом безробіття[2].

Крім основних трьох, існують й інші форми безробіття. Сезонне безробіття, зумовлене нерівномірністю зайнятості у зв'язку зі специфічними умовами виробництва у певних галузях, що визначаються дією біологічних та кліматичних чинників[3,430]. Молодіжне безробіття спостерігається серед молоді, що вперше виходить на ринок праці й не може отримати роботу[3,431]. Технологічне безробіття пов'язане з вивільненням працівників, зумовленим впровадженням нової, як правило, автоматизованої, техніки та технологій[3,432]. Регіональне безробіття виникає під впливом історичних, демографічних і соціально-психологічних чинників. Ця форма безробіття може бути подана тільки завдяки засобам економічної політики. Відкрите безробіття – це така ситуація в економіці, за якої індивід визнає, що він позбавлений роботи і реєструється на біржі праці. Приховане безробіття – це неповна вимушена зайнятість працівників, які стали зайвими з різних організаційно-економічних причин виробництва, але продовжують знаходитися у складі підприємства. Приховане безробіття пов'язане з наявністю людей, які припинили пошук роботи. Часткове безробіття – це втрата особою частини заробітної плати внаслідок вимушеного тимчасового скорочення нормальної чи встановленої на підприємстві відповідно до законодавства України тривалості робочого часу і (або) перерви в отриманні заробітної плати чи скороченні її розмірів у зв'язку з тимчасовим припиненням виробництва без переривання трудових відносин з причин економічного, технологічного та структурного характеру.

Наявність значної кількості працездатних осіб, які лише формально зайняті, а фактично не працюють і одержують низьку заробітну плату (або зовсім не одержують її), сприяє збільшенню чисельності зайнятих у нерегламентованій діяльності, ускладненню криміногенної ситуації, загостренню соціальних конфліктів. Проведені дослідження чисельності й складу незайнятого працездатного населення дають змогу припустити, що у сфері нерегламентованої зайнятості основні доходи одержує майже третина працездатного населення в працездатному віці.

Нині незареєстрована зайнятість – це неформальний сектор економіки, проте виключений зі сфери цивілізованих соціально-трудових, правових відносин і норм. Така тіньова зайнятість і тіньова заробітна плата (так звана зарплата «в конвертах») – це ті явища, що міцно увійшли в наше життя та

набули величезних масштабів. Так, за результатами досліджень Інституту соціології НАН України, в Україні щонайменше 4 мільйони людей отримують зарплатню нелегально. Близько 140 мільярдів гривень виплачується «в конвертах» і відповідно не оподатковується, а це означає, що до держбюджету щороку не надходить 50 мільярдів гривень [6].

І це тільки один показник наслідку безробіття. До усіх негативних наслідків безробіття відносять :

- посилення соціальної напруги;
- зростання кількості психічних захворювань;
- посилення соціальної диференціації;
- загострення криміногенної ситуації;
- падіння трудової активності;
- скорочення податкових надходжень;
- зменшення ВВП;
- падіння життєвого рівня населення;
- зростання витрат на допомоги безробітнім.

Попри всі негативні наслідки, безробіття має й позитивні свої сторони:

- підвищення соціальної цінності робочого місця;
- збільшення особистого вільного часу та свободи вибору місця роботи;
- зростання соціальної значимості й цінності праці;
- зростання конкуренції між працівниками;
- стимулювання підвищення інтенсивності і продуктивності праці;
- можливість для безробітного використати перерву в зайнятості для перенавчання, підвищення рівня освіти.

Для визначення реальних масштабів зайнятості і безробіття використовується світова практика – дані вибіркового обстеження населення з питань економічної активності, в основу яких покладена методологія Міжнародної організації праці (МОП). Показник «рівень безробіття (за методологією МОП)» визначається у відсотках як співвідношення чисельності безробітних віком 15–70 років до економічно активного населення відповідного віку. В Україні такі обстеження з 1995 року проводить Державна служба статистики.

Станом на 1 лютого 2015 року кількість зареєстрованих безробітних становила 524,4 тис. осіб. За останніми оприлюдненими даними Державної служби статистики України, рівень безробіття населення віком 15–70 років, визначений за методологією Міжнародної організації праці, в Україні в середньому зріс з 7,1% (січень-вересень 2013 р.) до 8,9% (січень-вересень 2014 р.) економічно активного населення[4].

За останніми даними Держкомстату найвищий рівень безробіття зафіксований у Чернігівській – 11,2%, Рівненській – 11,1%, Тернопільській – 11,0% та Житомирській – 10,9% областях, а найнижчий у м. Київ – 6,2%, АР Крим – 6,7%, Одеській області – 6,8% та м. Севастополь – 6,9%.

Загальні показники рівня безробіття з 2008 по 2013 рік за відповідні періоди підвищилися з 7,6% до 8,6%, а з 2012 по 2013, навпаки знизилися з 9,1% до 8,6%.

Динаміка рівня безробіття свідчить, що в порівнянні з попереднім роком у всіх областях зафіксований спад рівня безробіття з показниками від 0,1% у Миколаївській та Одеській областях до 0,8% у Сумській та Івано-Франківській областях [7].

Виділяють такі причини виникнення безробіття:

- міграція робочої сили (5 млн. українців-заробітчан у країнах Заходу) [8, 183];
- спад економіки і відповідне скорочення сукупного попиту на робочу силу;
- структурні зрушення;
- важкі умови праці;
- нерегулярна чи взагалі відсутня виплата заробітної плати;
- обмежена кількість робочих місць;
- процеси приватизації та роздержавлення.

Щодо долавання причин безробіття то вони мають регулюватися державою – починаючи від професійної орієнтації молоді та завершуючи принципами регулювання оплати праці. Державне регулювання зайнятості потребує відповідних інфраструктурних елементів, конкретного набору заходів, певної послідовності й узгодженості впровадження їх, що у своїй сукупності визначає механізм впливу держави на систему зайнятості.

Основними напрямками державної політики зайнятості є:

- сприяння зайнятості населення шляхом збереження ефективно функціонуючих та створення нових робочих місць на підприємствах, в установах та організаціях усіх форм власності;
- сприяння підготовці робочої сили, професійний склад і кваліфікаційний рівень якої відповідає потребам ринку праці;
- підтримка самостійної зайнятості населення, розвитку підприємництва;
- сприяння підвищенню якості робочої сили, розвитку системи професійного навчання кадрів упродовж усього життя з урахуванням потреб ринку праці;
- посилення мотивації до легальної продуктивної зайнятості;
- підтримка громадян, які не здатні на рівних умовах конкурувати на ринку праці;
- соціальна підтримка безробітних, зареєстрованих у державній службі зайнятості, з метою повернення їх до продуктивної зайнятості;
- забезпечення соціального захисту громадян України, які працюють за кордоном;
- сприяння розвитку системи колективно-договірного забезпечення повної, продуктивної і вільно обраної зайнятості.

Державним органом, який забезпечує додержання наданих державою громадянам гарантій зайнятості та соціального захисту від безробіття, є державна служба зайнятості. Основними завданнями державної служби зайнятості є:

- надання громадянам, які до неї звертаються, соціальних послуг та здійснення матеріального забезпечення відповідно до Закону України "Про

зайнятість населення" і Закону України "Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття";

- надання роботодавцям за їх заявами послуг щодо добору працівників, у тому числі шляхом професійного навчання громадян, які звернулися до державної служби зайнятості з метою подальшого їх працевлаштування;

- здійснення контролю за додержанням законодавства про зайнятість населення та про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття;

- інформування населення та органів виконавчої влади про послуги, що надаються державною службою зайнятості, та результати її діяльності;

- створення банку даних про вільні робочі місця та вакантні посади на підставі інформації роботодавців;

- забезпечення громадянам вільного доступу до інформації про вільні робочі місця, вакантні посади, умови праці та її оплату, юридичну адресу роботодавців;

- надання громадянам, інформаційних і консультаційних послуг з питань сприяння у працевлаштуванні або започаткуванні власної справи;

- облік громадян, які звертаються до служби зайнятості, реєстрація їх у встановленому порядку як безробітних, облік наданих послуг;

- підбір підходящої роботи та сприяння зареєстрованим безробітним у працевлаштуванні або започаткуванні власної справи, в тому числі шляхом професійної освіти;

- систематизація одержаної в установленому законодавством порядку від роботодавців інформації про наявність вільних робочих місць, чисельність вивільнюваних, прийнятих та звільнених працівників, чисельність працівників, які працюють неповний робочий день (тиждень), або які не працюють у зв'язку з простоем виробництва з незалежних від них причин, про передбачувані зміни в організації виробництва і праці, інші заходи, що можуть призвести до вивільнення працівників;

- здійснення у порядку, встановленому законодавством, збирання та опрацювання адміністративних даних, ведення та опрацювання статистичної інформації, яка відображає стан ринку праці та становище у сфері зайнятості населення;

- участь у розробленні та виконанні державної і територіальних програм зайнятості населення та інших програм соціального і економічного спрямування в межах своїх повноважень.

Можна запропонувати такі заходи щодо зменшення рівня безробіття в Україні:

- зниження податків для підприємств, за умови збереження робочих місць (для компенсування витрат на прийом нових працівників);

- надання державою пільгових кредитів для виплати зарплати додатково зайнятим на виробництві, які за розміром будуть дорівнювати зарплаті;

- створення нових робочих місць, за рахунок взяття кредитів для технічного переобладнання і розширення підприємств;

- створення центрів навчання молодих людей тим професіям, шанси на зайнятість у яких найбільш високі.

Список використаних джерел:

1. Безробіття як порушення макроекономічної рівноваги. Закон Оукена/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://posibnyku.vntu.edu.ua/makro_ek/33.htm
2. Зайнятість та соціальний захист населення/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.readbook.com.ua/book/8/271/>
3. Базилевич В.Д., Базилевич К.С., Баластрик Л.О. Макроекономіка: Підручник / За ред. В.Д. Базилевича. – 4-те вид., перероб. і доп. – К.: Знання, 2008. – 743 с. – (Класичний університетський підручник).
4. Рівень безробіття: два показники - два поняття/ [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.dcz.gov.ua/control/uk/publish/article?showHidden=1&art_id=230309&cat_id=173564&ctime=1333367142883
5. Круш П. В., Тульчинська С.О. Макроекономіка. Видання 2-е перероблене та доповнене. Навчальний посібник. – К.: Центр учбової літератури, 2008. - 328 с.
6. Штрафи за «конвертовані» зарплати зростуть у разі? [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.epravda.com.ua/news/2011/07/25/292844/>
7. Динаміка та географія безробіття в Україні та ЄС у 2012-2013 рр./ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://infolight.org.ua/content/dinamika-ta-geografiya-bezrobittya-v-ukrayini-ta-ies-u-2012-2013-rr>
8. Чурилова О.В. Безробіття в Україні: причини, види, наслідки// Наукові доробки молоді – вирішенню проблем європейської інтеграції. – 2008. – Т.2 – с. 182-184.

Тереза БОРОДЕНЧИК
науковий керівник
к.е.н., доц. Данилишин В.І.
ІФННІМ ТНЕУ

ШЛЯХИ ОПТИМІЗАЦІЇ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНИМ БОРГОМ УКРАЇНИ

Ефективна боргова політика відіграє роль каталізатора розвитку фінансового ринку та поглиблення фінансового середовища. Результатом її проведення має стати зменшення поширення кризових явищ і фінансових ризиків, а також зниження загального боргового навантаження на економіку.

На сучасному етапі існує думка про доцільність розгляду державного боргу в якості об'єктивного існуючого джерела покриття дефіциту бюджету. Державні боргові зобов'язання традиційно використовуються урядами багатьох країн для фінансування бюджетного дефіциту, забезпечення довгостроковими